

csillag. Csak annyiban vagyunk, amennyiben megnyilatkozunk. A tehetség: öntudatos, tudja, hogy jut bizonyos fogalmakhoz, felfedez és utánoz. A lángész: teremt és feltalál. Úgy jut valamihez, anélkül, hogy *magyarázatát tudná adni*.

Nem sorozom *Virág Benedeket* és *Gvadányi Józsefet* *Ády* és *Kassák* mellé, de ki meri mondani, hogy az előbbiek is nem voltak költők? Az alkotó művész ereje eruptív módon, ösztönösen tör ki, az olvasó megérzi a teremtés lázát, amely megkülönbözteti őt a tehetségtelen, legtöbbször szorgalmas, művelt dokrinától.

Heinz Vilmos

Igazság és szólam

*(Üzenet egy falunak,
hogy városok is értsék . . .)*

Nem akarom fölsorolni azt a számtalan elméletet, amellyel az emberiség nagy bölcselői, Plátótól kezdve a legújabb gondolkodókig tudományosan igyekeztek meghatározni az igazság fogalmát. A sok elmélet és meghatározás közül csak egyet akarok kiragadni, amely igen markánsan érzékelteti az igazság fogalmát abban a gyakorlati vonatkozásban is, amellyel kapcsolatban ezzel a tárggyal foglalkozni szeretnék. A középkor egyik legnagyobb keresztény bölcselője Grossoteste, lincolni püspök az igazság azon ontológiai fogalmazásából indul ki, hogy az igazság és a valóság azonos. Vagyis, ami igaz, az egyúttal való is. Ez az alapelv még sokkal szebben már Augustinusnál is kifejezésre jut, akinek tanítása szerint: „Veritas est id quod est” — minden dolognak lényege, valósága tehát az ő igazsága.

Mindez az igazsággal kapcsolatban egy vidéki, „Tiszamellék” című hetilap három hónap előtt megjelent számai vezércikkeivel kapcsolatban kívánczik tollunkra. A tisztelt cikkíró úr ezekben a cikkeiben úgy fejbeverte, meghurcolta az igazságot, hogy minden jóérzésű emberben, akiben van egy kevés veleszületett igazságérzet, felszakad egy nagydarab keserű fájdalom. Az igazságnak a valósággal való azonosságával vagy nem volt, vagy ami sokkal súlyosabb bűn — nem is akart tisztában lenni, gondolván, hogy a kettőt el lehet egymástól választani. Azt hitte, hogy a társadalmi megmozdulásokban elég az, ha valaki felkiált: „Vezér vagyok!” — és ezzel rendben van minden. Nem tudta azt, hogy a vezérséghez a tömeg megbízó szava, hite és segítsége szükséges. Elfeledkezett arról, hogy ezek híján valótlanságot állít, amikor vezérségre hivatkozik.

Azt hisszük, annak igazságát nem nehéz bizonyítani, hogy közkatonának nélkül még soha senki sem lehetett vezér. Helyesebb lett volna tehát talán előbb megkérdezni azokat, akik erre leghi-

vatottabbak, a magyar kisebbség nagy tömegeit: a földet vesztő magyar gazdákat, a szántóvető, de nem arató kisgazdákat, a haszon nélkül dolgozó kereskedőket és iparosokat és, akik legtöbben vannak, a szegény szenvedő, föld és kenyérméltó, lerongyolódott magyar parasztjainkat. Igen ez lett volna az igazság, hogy megkérdezzék ezeket az embereket, akik szavának összesége lehet csak mérvadó a magyar kisebbség sorsdöntő óráiban, hogy ezt, vagy azt, így, vagy amúgy tegyék a vezérek.

Az az igazság, ami valóság. Valóság pedig az, hogy igenis meg lehetett volna a népet kérdezni, Sőt meg se kellett volna kérdezni, mert aki a nép között él, aki ismeri a népet, annak látni kellett, hogy milyen a nép hangulata és mit követel az idő. Magunknak ugyan meggyőződésünk is, hogy nagyon sokan ismerték is a vezérek közül ezt a hangulatot, de igazságtalanul, mégis valótlanításból építették föl légváraikat. Amikor pedig az erkölcsi igazság első fuvallatára összedőlt a légvár, még úgy tettek, mintha velük történt volna igazságtalanság.

Igazság és tanulság pedig mindezekből az, hogy az illetékeseknek be kell végre látniok, hogy a magyar kisebbség sorsát nem lehet sem zöldasztalnoknál, se borgőzös vacsorák pohárköszöntői mellett, mégkevésbé holmi rezolúciókkal elintézni. Kisebbségi kultúránkat nem lehet föntartani osztályosított népkörökben és úri-kaszinókban rendezett irodalmi fölolvadásokkal és minden faji jelleg nélkülöző, legfeljebb magyarnyelvű könnyű kabarészámokkal. A magyar kultúra ügye ott van a dolgozó, izzadó magyarok száz-ezreinek, akikkel a kutya sem törődik — nem pedig a bridzsjel-szavaktól hangos elit egyesületekben.

Ezeket a dolgokat kellett volna figyelembe vennie a cikkíró úrnak is. Ezeket a valóságokat kellett volna szem előtt tartania akkor is, amikor a tollat a kezébe vette — mert ezek szem előtt tartásával nem hurcolta volna meg annyira az igazságot és nem kellett volna pár héttel cikkei megírása után sajátmaga előtt is pirulnia azon, hogy mennyi igazságtalanságot követett el a valóság fölismerni nem akarása folytán az igazsággal szemben.

A valóságot üres gondolat nélküli sorokkal, hangulatos szövegekkel gondolta helyettesíteni. Szinte elemi erővel kapcsolódik írói eszközei közé a frázis, hogy képzelt igazságát kidomborítva, a valóságot elrejtse. Komoly írással foglalkozó ember sohase használ szöveget írásában, mert ez rosszabb, mint a harcban az orv-támadás. Tudatlanságot, rosszindulatot, mindent lehet a szólamos szószátyársággal leplezni — csak egyet nem lehet, a valótlanítást igazságként elhívetni. A cikkíró úr élvén a sajtószabadság egyoldalúságával, szinte ontotta magából a szebbnél szebb szólamokat. Azt gondolta, hogy pusztán frázisokkal sikerül majd egy becsületes, a nép legszélesebb rétegeiben kialakult, az ifjúság áldozatkész-ségével és önzetlenségével, a dolgok háttere és általános helyzet alapos ismerete és áttekintése alapján életrehívott mozgalmat „felelőtlen elemek” eszébontásaként feltüntetnie.

Így születtek meg azután azok a szebbnél szebb szóvirágok, amelyek óva intették a népet, ne hogy „elhamarkodottan uccai felelőtlen fecsegések hatása alatt, a sötétségbe dobja törvényadta jogait.” A szólámerdőben annyira ment a cikkíró, hogy „a nép napszámosai” között emlegette önmagát is. Ő, te szegény magyar nép, milyen drága napszámot fizettél, amíg rájöttél, hogy napszámosod csak zsebetette a napszámot, de te izzadtál véres verejtéket érte.

Az ifjúság pedig, amely becsületes és öntudatraébresztő lelkes idealizmusán kívül mást igazán nem vihetett a küzdelembe, az „égimadár” és a felelőtlen elem jelzöt nyerte, mialatt a „magyar-ság napszámosai óva intették a népet minden kalandos megmozdulástól.”

Az idő azonban, csodálatos, a mozgalom erkölcsi erejét igazolta. Igazolta azt, hogy az „ismeretlen helyekről idesereglett kertesek” mégis jobban tisztában voltak azzal, hogy igazság a valósággal azonos és hogy se „színes képeket nem festettek, se nem vezették félre a népet, akkor amikor a valóságra rámutatván az igazság szolgálatába hívták.” Vállalni kellett a „felelőtlen elemek tisztavirág életű hősei” elnevezést is, amikor tudtuk, hogy igazság örökkévaló, kezdet és végnélküli.

Mindezekből önként következik, hogy az igazság szembekerül a valósággal, akkor hazugság tűnik a szemünk elé. Lélektani alapon könnyen megmagyarázhatjuk és menthetjük is a hazugságot — beteg embereknél, akiket a lelki egyensúly fölbomlása folytán valami belső kényszer ellenálthatatlanul sarkal, hogy valótlan dolgokat valóságként kezeljenek. Ezeket az embereket semmiesetre sem szabad olyan súlyosan elítélnünk, mint azokat, akiknél az igazság és valóság ilymódoni kezelése nem belső kényszeren, nem sajnálatos, beteges hajlamon — de pusztán önzésen és számításon alapszik. Ezek az emberek azok, akiket talán nem is olyan rosszul érdekembereknek szokás nevezni. Ezek az emberek, akik magyarságuk kisebbségi sorsukból üzletet csinálnak, népünk és jövőnk legveszedelmesebb elemei. Az ilyen emberek szintjatszának, önérzeteskednek és tudálékoskodnak a külvilág felé, mert önző és kicsinyes anyagi érdekeik ezt kívánják. Azok pedig, akik az ilyen emberek közül csak kicsit is értelmesebbek, amikor egyedül vannak saját lelkiismeretükkel, azt hiszem maguk is belátják, hogy csunya valót-lanságot állítanak akkor, amikor igazságot hirdetnek.

Az ifjúság pedig, amely már jogosan veszti türelmét, csak kötelességét teljesíti, ha minden eszközt felhasznál arra, hogy az igazság és népünk érdekében rámutasson kisebbségi életünk ilyen kiáltó igazságtalanságaira.

Dudás Tibor

A „Híd” a vajdasági magyar fiatalok egyedüli sajtóorgánuma!